

פרוטוקול מס' 4
מישיבת ועדת הכספים, שנתיבה
ביום ג', ב' בחשון תשט"ו (18.10.55)

נוכחים:

- ל. וייז - יו"ר
- ש. דיין
- ק. לוז
- ז. סוזייב
- פ. ספיר
- ש. קלטר
- מ. חזני
- ג. שוקן
- ח. רובין
- ז. צור
- י. בדר

מזמנים:

- מר גפני - מנהל הטכס
- מר קיסרון - משרד המיסים
- ד"ר א. לייז - לשכת המסחר
- י. אלראי -
- ד. פינס -
- י. בקרמן -

1. קבלת מלגה מאת משרד המסחר
 2. ביאור המלגה מאת משרד המסחר

סדר היום:

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורני:

אני מבקש שנדון סחר בנוכחות שר האוצר בענין השער החדש לספרים לועזים, ובינתיים - לא להפעיל את

ז. סוזייב:

ההסדר החדש.

אודיע לשר האוצר על הבקשה לקיים דיון, מולם עכוב ההסדר יכול לבוא רק כתוצאה מדיון.

היו"ר י. גורני:

בעקבות התזכיר שקבלנו יילשכת המסחר, הזמנו משלחת (קורא את התזכיר)

של לשכות המסחר.

ועדת הכספים
18.10.55

ג.ש.

ד"ר מ. ליפשיץ: הכעיה היא כפולה: בעיה השיטה כולה של השלת מכס על מלאי, דבר המצמצם את אפשרויות היבואן והסוחר להדוש את המלאי; אט בינת 51-1952 היה מחיר עץ לבן 22 לירות לסמ"ק, כולל לירה אחת מכס - הרי עכשיו המחיר הוא 220 לירות, כולל 95 לירות מכס. היבואן יכול אפוא באותם מצעים לחדש רק חלק קטן מהמלאי שלו. הרישומים של המלאי גם הם מעידים על צמצום זה.

אם תתקבל בקשתנו לשחרר את המלאי מההטל, לא יהיה זה רוח, כי הסוחר לא יוכל להתקיים על ההפרש, אשר ידרוש לו לשם חידוש המלאי. גם אז תהיה זו רק אפשרות חלקית לחידוש, כי הסוחר ייאלץ לשלם מס הכנסה על רווח מדומה זה. (הי"ר י. גורנין: פרוש הדבר שאם המלאי ישוחרר מההטל, יקבל המוצר 50% מההפרש, והסוחר 50%) נכון. נוסף לכך חלק מהיבוא של חומרי בנין בע ה בטסגרת הסכמי חליפין ויבוא-ייומים, מבלי שליבואן תהיה אפשרות לבחור ספקים ומחירים; חלק כ"כ זה הוא מאיכות בלתי מתאימה ולכן קשה למכרו במחירים רגילים והוא נשאר במלאי. כמו כן, אין הצו חל על חומרי בנין המעובדים לטח ה בארץ, ועל ידי כך תוצר התחרות למלאי של היבוא, אם יוטל עליו המכס.

בהוב בארצות אחרות לא להטיל מכס על מלאי, כדי לאפשר חידוש המלאי. גם במקרה של מס קבוע לא הוטל אצלנו המס על המלאי. שיטה זו של השלת מסים על מלאי מונעת גם אפשרות של התיעצות מוקדמת עם ועדת המכס הצבורית, למשל, מחשב של נזילה, הגישה של היבואנים למכס היתה בעבר רצינית, אולם צוים כאלה וטעוּרערים את בסיס קיומו של היבואן טורידים את מוחל המכס.

אני מעריך את המס המוטל על פי צו זה על המלאי ב-250 - 300 אלף לירות בלבד, מתוך 4 מיליון שצריך צו זה להכניס מעץ וברזל.

הי"ר י. גורנין: מה היא מידת החשיפה של הצו הזה על היחס הגבניח בחודשים האחרונים?

אם מותרים על השלת מכס על המלאי, האם לא יתפרש הדבר ע"י האגוד כטובסידיה לענף זה?

ז. צורן: האם אתם מדברים ביום כל הסוחר בארץ או רק חלק ממנו?

מה הם השינויים שחלו בהקף המלאי של חומרי בנין בימים האחרונים?

מכס זה גורם לכך ש"דמ בכספו יכול לבנות פחות מאשר קודם; מדוע צריכים היבואנים להיות בעלי זכות יתר?

ס. לונז: אם התטל על המלאי הוא 250 אלף לירות, 50% ממנו ילכך למוצר גם אם יבוטל ההטל - מה היה אם המוצר

היה מאפשר ליבואנים ולסוחרים אשראי ג"עור 125 אלף ל"י על מנת לקיים את המלאי?

ש. רייזן: אנו שומעים שיש מלאי מספיק בארץ, ולכן לא קיים הנימוק של צמצום המלאי.

האם מומדק שהסוחר ירויח מההטל ביעה שהבונה מחוסר האמצעים צריך לשלם זאת? יתר על כן, ככל שהסוחר עשיר יותר, הוא יחנה מכך יותר כי יש לו מלאי גדול יותר.

ועדת הכספים
18.10.55

כ.ש.

ז. סונזייג

הייתי מבקש לקבל דוגמאות מענף העצים והברזל
הטוות את המצב בין 1940 ל-1951, כמה כסף היה
לרשותנו ועכשיו כדי לקיים מלאי המאפשר ליבואן בנוגי לנהל את עסקו.
האם בעלי מלאי מקבלים חזרה מהמכס הפרשיים כחולה
ירידה ביעורי מכס?

ג. שונק

רציתי לקבל פרטים גם על התפתחות מחזור חומרי
הבנין במשך השנים, כדי לדעת באיזו מידה הושפע
המחזור ע"י ההטלים.

האם גובים את המכס על מלאי מיד אם צאת הצו או רק
כשהמלאי נמכר? אם אפשרית הברירה השניה, אין הטלת מס על מלאי מקשה על
חידוש המלאי.

ט. קלמרו

איני מבין סדרע יורשים הסוחרים לפטור אותם מהטל
על המלאי ריהם ימכרו את המלאי במחיר הגבוה החדל.

י. בורג

רציתי לדעת מה הוא סך הכל של ההטלים הנושלים על
סחורה זו.

חלק גדול הימלאי נמצא בידי קבלנים, הפטורים מהטל
זה; האם אין סכנה שמלאי זה יעבור לשוק? מהי האפשרות של רשום מלאי של
המלאי הקיימ?

יא. פינסק

אי אפשר עוד לקבוע את הישפעת הצו על היקף הבניה,
כי עברו רק חודשיים מאז צאתו. אני מבין שכוונת
הצו הייתה פיסקלית בלבד.

אנו האחרונים למכס טובטידיה, מולם כהן הטובור
בטניעת המסד, כמשר מכס יורד, אין סחיריים אף פרוטה, ומסיבה זו באמת
אין מטיילים מס קניה על מלאי.

סחורה טובה נמכרת מיד, ואלו סחורה שיש הישר למכור
אותה במחיריים הרגילים, בדרך כלל סחורה מיבוא של הסכמי חליפין או ילומים,
ביארת במלאי. דוקא על סחורה זו מטיילים מכס בוסף.

אין אפשרות של רשום מלאי של המלאי, ויש לחשב שמלאי
הנמצא שלא במסחר הסחיר ינזל לשוק.

(המין הייבה רשמה סי.)

ועדת הכספים
18.10.55

לפני כן רשם בש
מי.

מר ליפשיץ:

אנשה לענות על כל השאלות יחד.
אנחנו מדברים בשם המסחר הפרטי - יבואנים,
סוחרים, קמעונאים וכן הלאה. בנוגע למצב המלאי כולו נארץ אין
באפשרותנו למסור פרטים, והסיבה לכך היא פשוטה: אין לנו קשה פיקוח
וגישה ליבוא הזה.

הבניה הפרטית כבר צומצמת עד כדי כך שהיום
סעריכים אותה ב-20% מכלל הבניה נארץ. היבוא לצרכי בניה ציבורית
נעשה במישרין לא על-ידי הציבורות הרגילים של המסחר, ומהווה את
החלק הארי של היבוא. ניקח כדוגמה את ההקצבה במסגרת ההסכם המסחרי
עם פינלנד, על 10,000 טונדרד עץ לבן. מתוך כמות זו איננו יודעים
באיזה מצב נמצא המלאי של 7,000 טונדרד.

בנוגע לחיפוש אמצעים להקל עלינו להחזיק את
המלאי על-ידי מתן אשראי איזה שהוא מהאוצר, אינני יכול לראות בזה
פתרון, כי לדעת ישראל כשמו כן הוא, צריך להחזיר אותו. אם מדובר
על צמצום המלאי על-ידי ההעלאות האלה, ואם גם התצרוכת תצטמצם, יכול
להיות שזה יביא לידי כך, אבל אז אנחנו רואים את עצמנו כמיותרים
במדינה הזאת, לא נוכל לקיים את עבודתנו כמו קודם, היבוא אז יהיה
במאה אחוז בידי המוסדות הממשלתיים והציבוריים, הבניה הפרטית
תצטמצם לגמרי, ואנחנו איננו מספקים של הבניה הציבורית.

מתי גובים את ההיסלים. קיבלנו תעודות חיוב,
ונדרשנו תוך עשרה ימים מיום כתיבת ההודעה. בפעם שעברה נעשו אילו
הקלות, שהפרשים האלה נקבעו בתשלומים בערך ביחס למחיר, זאת אומרת
שהסוחר היבואן לא היה צריך להשקיע כסף, אחר כך הוא העביר את זה
לאוצר.

לשאלתו של קלמר - אין זה ענין של רווח
שמסאירים אצל הסוחר. מסאירים אצלו אותו המכשיר שנקרא כסף בשביל
שהוא יוכל לקיים את מקצועו, ואי אפשר לחתוך כל פעם את המכשיר
הזה.

בנוגע לרישום אצל גורמים אחרים - איננו יכולים
לעשות זאת מחוסר יכולת.

בנוגע למחיר היסוד והמחיר יחד עם כל ההיסלים
והמסים שהוטלו על-ידי אותו המצרך - אני רוצה למסור בתור דוגמה, אם
למשל עץ לבן עולה כיום ציף בערך כ-90 לירות, יש עליו הטלת מס
ושירותי נמל בין 105 ל-110 לירות נוספות.

נקטר לבספים ומלאי בשנים 1939/40/41 חסרים
לנו הפרטים האלה, אבל אני יכול לתת דוגמה מתקופה קצת יותר מאוחרת,
מאותה החברה בה אני עובד, ב-1947/48 היה לנו במלאי 5,840 מטר עץ
אורך שזה היווה סכום של 180,000-190,000 לירות. כיום יש מלאי של
60 מטר, ואני חושב שבאותו מצב נמצאות יתר החברות.

האם יש בטחון בארגון שלכם שכל המלאי הנמצא
בידי חברים ידוע לכם? הינדל י. גורדי:

בערך, אין הפרטים גדולים. מר ליפשיץ:

אחרי כל הטלה בלתי צפויה מחוץ לבעיות כלליות
שיש לגופו של ענין, אני סעורר תמיד כל מיני
מיני כיום. גם במקרה זה הסיבוכים שנוצרו לאו דווקא אצל הסוחרים אלא

ועדת הפסיים
18.10.55

ס.י.

גם בשטחים אחרים, בעיקר בתנאים שלנו בארץ. הביצוע של כל מיני ענינים כלכליים נמצא נתון יותר מאשר ציבור אחד. פה המטלה בעצמה מופיעה בתור גורם, בעל של חומרים, הסוכנות וגורמים אחרים.

לגופו של ענין הרי התוספת הזאת תשפיע מבחינה כללית בצורה טובה על מקרים טובים. השיכון שמוצע על-ידי הממשלה, לפי ההסכמים או על-ידי חברות שיכון, כל אלה מכווצים לפי תנאי שהתוספת שתחול במשך הזמן תסולם על-ידי המשתכן, וזה כמעט באופן אוטומטי עולה באותה גובה. לעומת זאת בבניה הפרטית אין שום כוונה שכל תוספת כזו תסולם על-ידי המשתכן, כי זה תלוי בתזוזות של השוק. שבו עינים אחרי הטלת הצו היתה דרישה גדולה לדירות, ולאחר מכן, כתוצאה מכל מיני גורמים ירדה הדרישה הזאת, והמחיר של הדירות בשוק הפרטי לא עלה. ההספעה במקרה זה של ההטלה הזאת על היקף הבניה תשפיע לדעתי יותר בבניה הפרטית מאשר הציבורית. וכתוצאה מכך יש צמצום בהיקף הבניה הפרטית.

אשר לסוחרים - דבר אחד ברור, שאם יעשו חשבון נכון אין שום ספק שכמות החומר שהיתה בידי אדם או סוחר לפני עשר שנים ירדה היום באופן ניכר. לי נראה שחומרים הנמצאים בידי גורמים לא של מסחר במכרים בשוק בכחירים יותר זולים.

שמעתי שיוממים או שלושה לפני פרסום הצו נעשו עיסקות גדולות של קניות של חומרים או הוצאה מסחנית ערוכה. הייתי מציע שצברים אלה ייבדקו.

אצל קבלנים יש לענין זה עוד כל מיני אספקטים. גם הם נתונים להשפעות טובות. ישנם מקרים שהבונים עשו חזקה עם קונים במחיר פיקס, ההיטל הזה מוטל עליהם בין אם הם בתוך מלאי שיוטל עליו, ובין אם זו סחורה שיצטרכו לקנות, נופל על הקבלן. נשאלת השאלה באיזו מידה אפשר לתבוע שהדבר הזה ייבלע בתוך המחיר. יש צורך למצוא איזו אפשרות שמבחינה חוקית יהיה מקום לא באופן אוטומטי לתבוע תוספת מסויימת.

לגבי חוזים לא כחומר שהמטלה או נותן העבודה מספק ללא מחיר אלא שהוא צריך לקנות את זה, נוצרת אותה שאלה. במשך השנה האחרונה התנוונות במחירים ובהיטלים לא היו מורגשות כמעט. הפעם זה משהו יוצא מן הכלל ובהיקף לא קטן. יש הצדקה שאנחנו נתן דעתנו על כך ונמצא לזה פתרון מתאים כדי שאנשים לא ייפגעו.

ש.י.י.י.י.:
מטרת הגביה הזאת היתה ההצלחה. אילו קבענו מבנית אין ספק שהאמיד היה צריך להסתתף בה יותר מאשר הבלתי אמיד. אנחנו היטלנו את ההיטל הזה על הפחות ממידים, כי כל אמיד בנה לו בית, אלה שלא בנו להם בתים הם העולים החדשים ואלה שלא היה להם כסף עד עכשיו. המצב נעשה הפוך מזה שרצינו, ואנחנו גובים מהעניים דווקא.

יש עוד שני סטורים, אלה שבונים על-ידי הממשלה ועל-ידי הסוכנות, וכאן יש עוד איזה אבסורד, העולה מצפון אפריקה צריך לשלם מחיר הרבה יותר גדול.

לגבי הסוחרים עם המלאי, בא סוחר שהיה לו מלאי, הוא מקבל בעד כל מטר עץ זטון ברזל לפי המחיר החדש. אם קודם זה עלה לו מינוס ההיטל הזה, זה יישאר בכיסו. כל מי שהוא קבלן יותר גדול ויש לו מלאי יותר גדול הרי שהוא יתעשר.

לכן אני דוחה את התביעות של הסוחרים.

ס.י.

אמרו פה שההיסטל על המלאי אצל הסוחרים יכניס
250,000 לירות. האם זה בכונן?

ג. לוי:

ג. צור:
לתביעה הישירה של הלסכות אני רוצה לומר שאין
יסוד לטענתם, שכן אותו מצב שעליו הם מתריעים
שבקשר עם ההתייקרות מצטמצם הסובסטנס של הדברים - זה קיים לא רק
לגבי הסוחרים. אשר לדבר ביסודו, הפגיעה בסובסטנס בערך האמתי של
הרכוש, הם קיימים לגבי כל חלקי המסק, ובכמה דברים הסוחרים אפילו
במצאים במצב ובתנאים יותר טובים. לכן איננו רואה כל סיבה להעלות.

מ. קלמר:
לגבי עצם הצו - אני חושב שלא היה כל כך צורך
לבחור דווקא בענף הבניין כדי להטיל עליו היטלים.
אם זה דרוש כדי לקלוט עליה חרשה, הרי שהיו צריכים למצוא איזה דבר
שיקף את כל הישוב, ולא רק אותם היחידים אשר צריכים לבנות לאותם
העולים דירה. על-ידי ההיטלים השונים שהוטלו על חוטרני בנין הגענו
לכך שדירה של שנים וחצי חדרים עולה היום 8,000 לירות, ומי יקנה
אותה? לא צריכים לראות את ענף הבניין כראשון שיש להטיל עליו היטל
של 8,000,000 לירות. אחוז גדול של השיכונים הצבנים בארץ צבנים
על-ידי חבנות לשיכון, אז משלמים את ההיטל הזה כמו קבלן פרטי.
פירוש הדבר הוא שאנחנו מטילים את העומס הזה על סוג אנשים שבאמת
בממצים רבים מגיע לדירה.

לדעת צריכים לשחרר מכך את העולים. יש כאן
אפליה בין עולה לעולה, עולים שנשארו ללא אמצעים לגמרי לא יהיה להם
בשביל שכירות. ואם כבר מטילים את ההיטל הזה, היו צריכים לשחרר מכך
את חבילות שיכונים העולים ושיכון עממי.

בקשר עם היבואנים. ספיר אומר שהיטלים אלה גורמים
לצמצום בסקטור הפרטי. הממשלה התחייבה על 2,400 לירות, על-ידי
ההיטלים זה הגיע ל-5,000. מתוך 35,000 נשארו בערך 12,000 לירות.
כנוגע למזומנים, אם נכון שהם קיבלו הודעה שבמשך שבוע ימים מקבלת
ההודעה עליהם להכניס את הכסף, זה עולה. כי על-ידי כך הם צריכים
לדאוג למזומנים, וב) אם יש במלאי סחורה סאיכות ירודה - ויש כזו -
אז אחת מסתים: אם הוא מוכר עץ, הוא מקבל מהצרכן ומוסר לממשלה; אם
הוא לא מוכר, לא צריכים לגבות ממנו. לכן הדבר היחיד שהוועדה צריכה
להטיל בפניו של האוצר הוא שבענין התשלומים, שהיבואנים ישלמו את הכסף
עם מכירת הסחורה כמו שהיה נהוג בהיטלים עד עכשיו.

א. הרצפלד:
יש פה שני ויכוחים: על עצם הצו ועל ההוצאה
לפועל. אם רוצים עליה צריך גם כסף. צריך לדעת
מאין לקחת כסף וצריך לעשות זאת במידה שווה, שכולם יסאו בעול באותה
מידה.

על עצם הצו נדמה לי שהוועדה אינה יכולה לערער את
כל היסוד. כשה מגיע להוצאה לפועל מתעוררות באמת שאלות. אם לדבר
על קבלן שעושה חוזים פיקס, אין אני יודע אם יש קבלן שעושה זאת, על
שכר. עבודה הוא לא עושה חוזה פיקס. אבל אם אומרים שיש בכל זאת דבר
כזה, אז צריכה להיות לו אפשרות לדרוש, זה מתקבל על הדעת.

חבר הכנסת קלמר דיבר על עולים. שאלה זו שייכת
למסדר העבודה. אמר קודם מר לנדאו שאז באה תוספת מחיר. בנוגע לעולים
החדשים, אם זה במעברה, בהתיישבות או באיזה מקום, באה תוספת. יש
מקום להגיד: לא לעשות זאת, אבל אי אפשר מאותו איש למענו עושים את
המלאכה להטיל גם עליו בעקיפין.

כאשר מדברים על מחסנים, התביעה הזאת שאנחנו
ביותר על 50% - על יסוד מה? ישנם מחסנים אשר הם לשימוש עצמי,

ס.י.

לא למכירה. את כל זה צריך לקחת בחשבון.

לסיכום אני רוצה לומר, בנוגע לעולים צריך לחשוב על כך, כי זה מכביד באופן כזה שעולה לא ילך לסיכון. אשר לתביעה של הלשכה, לא בא בחשבון שאנחנו נגיד 50%.

ח. רובין :
בקרר לתביעת הסוחרים, אין כל ספק שהטלות המכס על המלאי זה מעלה את הצורך להגדלת ההון. אבל מצד שני העניין הזה של הטלת התשלומים על המלאי זה דבר מקובל. אני לא מסוכנע שתעודות המכס הצליחו תמיד להקיף את המלאי בטוגדת התשלומים הנוספים, אבל אין ספק שבמשך הזמן ההון החוזר יובדל על-ידי הגדלת המחזור בהיקף המחירים המוגדלים. אילו הסוחרים היו מופיעים כאן ואומרים שהם מבטיחים סידור מסויים באופן ביצוע התשלומים, זה היה יותר טוב. לו היו טוענים לא נוכל לטלם לפני שנמכור את הסחורה - גם כן. האוצר צריך להקל עליהם בביצוע קביעת תעריפי תשלומים.

לגבי הפרובלמטיקה של מסים פיסקאליים על חומרי בניין, אני רוצה לעשות הערה יותר כללית. אינני חושב שהשיטה בה הלכנו במשך כל השנים של הטלת מסים פיסקאליים כבדים על חומרי בניין - לא חשוב איך זה נקרא, מס קניה, בלו - אבל כל העניין הזה נותן לזה כותרת של מסים על חומרי בניין. יש לנו עניין לעורר בניה זולה סטנדרטית לעולים, פועלים, כי אותו מס מוטל על כולם. אם מישהו קונה חדר בעד 7,000 לירות, וסכום המסים מגיע ל-300 לירות, אין זה מהווה על אותו קונה מעמסה כבדה. אבל לגבי עולים ולגבי התיישבות צעירה זוהי מעמסה שבאיזה זמן מן הזמנים הוא צריך לגמור אותה.

אני רוצה לומר שלממשלה צריכה להיות מובטחת הכנסה מסוימת מפעולת הבניה במציאות שלנו. אבל יש גם דרכים אחרות, שאותן קצת יותר קשה לבצע, אבל אפשר לעשות זאת.

אפשר להטיל מסים כבדים על לירות פאר, וידע יהודי שקונה לירה ב-20,000 לירות שזה יעלה לו 26,000. זוהי שיטה יותר בריאה, זו שיטה שלא צריכה לפגוע באינטרסים הפיסקאליים של המדינה.

אני אומר שהשיטה הזאת איננה בריאה ביחוד במציאות שלנו בארץ, לא רק מתוך זה שזה לא צודק, אבל גם מתוך כך שיש אצלנו עדיין 160,000 מחומרי דיור מתקבל על הדעת. צריך לגשת לעניין זה גישה אחרת, בעניין של מסים פיסקאליים על חומרי בניין יש גישה שיגרתית, וצריך לשבור אותה מתוך הצרכים הקונקרטיים אצלנו.

ז. צור :
אני רוצה לומר שהצו הזה נראה בעיני כצו פוגע. בעשתי כאן שגיאה גדולה, המטרה היא לספוג אמצעים, ואני חושב שבשני דברים לא פגעו במטרה. 70% של הבניה נעשים באמצעות הממשלה, והטאר בניה פרטית. אם הטילו את העומס על המתיישבים - אין זה פתרון. אם לא לדבר עכשיו על כל האפשרויות, היה צורך להטיל מס זה על כל הדיירות, לא רק חדשות, אלא על הסיכון הקיים. אבל היות והאוצר התכוון לעניין זה של ספיגת אמצעי תשלום, זה לא שייך למס רק בדרך זו, הוא קטר את זה לחומרי בניה. הדבר הזה פוגע בעולה ובהתיישבות. בהתיישבות הקיבוצית הסיכון הוא בחלקו המכריע לא באמצעות התקציב, רק לגבי מסקים צעירים. מסק קיבוצי כאשר הוא צריך לקלוט מספחה חדשה, אין בטבילו סימון לסיכון הזה באופן מלא, במקרה הטוב ביותר הוא יכול להיכנס במסגרת של סיכון וחסכון. והוא מקבל את זה. בריבית קצובה עכשיו באים ומוסיפים עוד 700 לירות, אז הוא צריך להשיג עוד כסף, זה מוסיף בטל שקשה לעמוד בו בתנאים הקיימים.

ועוד דבר אחד. בשנים האחרונות התייקרו בארץ חומרי הבניה יותר מדי יחסית, ובהגעתו לאיזה קו שהופך להיות מבחינת הבניה דבר קשה.

ס.י.

הסכרת במה ההיטל הזה פוגע, ואני מבקש מכם לומר לי איך אפשר כך להציל. שמענו את באי-כוח לשכות המסחר, הם אינם המסכנים ביותר, אני מבקש עצה מאנשי החוק והמספס היושבים כאן, מה אפשר לעשות לאחר שהצו הוצא והוא כל כך פוגע.

ב. סוכנות

בשעתו נאסר לנו שהצו הוצא בקשר לעליה המוגברת מצפון אפריקה. אני מפקפק אם הצו הזה באמת משמש את המטרה הזאת, כי לפי המספרים שידועים לנו, העליה בשנה זו לא תהיה יותר גדולה מאשר זו שטר האוצר דיבר עליה בשנה הקודמת. יהיו בגבולות של 40-50 אלף עולים לשנה. ומסוים כך נדמה לי שהסתכנו בסמיכות של הפרשיות. אז היתה נוערת העליה מצפון אפריקה, ומצד שני דאו צורך לגבות כסף לצרכים פיסקאליים, ואז קשרו את הדברים יחד והוציאו את הצו הזה תחת הטיטמה של עליה מצפון אפריקה.

אני מחייב את הצו הזה בתור אמצעי אנטי-אינפלציוני. יכול להיות שהטילו סמים גבוהים מאד על חומרי בניה, אבל יחד עם זה עובדה היא שתנועת הבניה היא ערה מאד ולא ירדה עקב ההעלאות האלה. ב-1955 היא עלתה ב-12%, ואפשר להתייחס בחיוב לצו זה.

אני רוצה לעורר שאלה שאינני מבין אותה בקשר להערכות על ההכנסות שתבואנה מן הצו הזה. כאשר הוא פורסם בסוף אוגוסט, מסר שר האוצר גם לעיתונאים שהוא רוצה לקבל מן ההיטלים על חומרי בניה, עץ, ברזל ומלט, 8-10 מיליון לירות נטו. עכשיו בדברי ההסבר כתוב שההכנסה תהיה 28,600,000, יש פה הפרש גדול.

אשר לדברים ששמענו מן המשלחת, אנחנו יודעים שהבניה עכשיו היא בממדים יותר גדולים משהיתה לפני עשר שנים. אמרו לנו שלפני עשר שנים המלאי היה פי עשרה ועשרים יותר גדול מאשר עכשיו, והרי היקף הבניה היום הוא יותר רחב. אינני מבין איך מתייחסים הדברים האלה. דיברו על סכום של 250,000 לירות שיוטל על סחסנים על-ידי ההיטל הזה. אפילו לפי החשבון הקטן, לפי הערכה נמוכה של שר האוצר לפני שנה וחצי, ההיטל על חומרי בניה צריך להכניס 8 מיליון לירות. נדמה לי שאז נאמר שההיטל הזה מעלה על מחירי חומרי הבניה ב-10%, כלומר שזה מתייחס למחזור של 80 מיליון לירות. ספיר אוסר לנו שהחלק של הסקטור הזה ירד מאד בשנים האחרונות, אבל אני מניח שזה 25 מיליון לירות במסחר הכללי. אז אם המחזור שלהם הוא 25 מיליון - הרי זה 250,000, זה אחוז אחד של המחזור השנתי, זה אחוז פעוש מאד שאינו מצדיק את התלוויות ואת הטענות הקשות ששמענו כאן.

מסוים כך נדמה לי שאין כאן בעיה רצינית של הכבדה כספית וכלכלית שאי אפשר לעמוד בה. במידה שקיימת בעיה של הון חוזר, אז 1% של המחזור, אפילו אם הם יקבלו סיכון מלא, האחוז הזה אינו יכול לתקן את הבעיה שלהם של הון חוזר, כי הבעיה שלהם היא יותר גדולה. מסוים כך אני לא שוכנעת מהטענות האלה, והייתי רוצה לקבל הסכרות מסר בפני איך התפתח ההיקף של העסקים של הענפים האלה שנפגשתם עם שליחיהם.

כאן דיבר מר הרצפלד על סחסנים לשימוש עצמי. לא צריכים להטיל על זה היטל כשם שלא מטילים היטל על מלאי קטן של עצים שאדם דאג לעצמו. אני חושב שהנמשל איננו דומה למשל, כי התושבים בעיר אשר נובנים לעצמם מהווים אחוז לגמרי מבוטל, בשעה שקיבוץ או קבוצה זרה מסגרת חברתית אשר בנויה במידה רבה על סיפוק עצמי של צרכים. אי אפשר להצדיק זאת שדין המלאי בקיבוצים יהיה כדין המלאי של הסוחרים האלה. הקיבוץ הוא גם הצרכן, גם הספק וגם הסוחר, ובמידה שהוא ממלא את כל התפקידים האלה חלות עליו אותן החולות שחלות על המסחר במסגרת הצוים שהממשלה מוצאת לנחוץ להטיל על הציבור, כי אחרת נקבל מצב שתהיה אפליה לטובה של סקטור אחד של הציבור, ודבר זה איננו מרצדק. מסוים כך אני חושב שההיטל הזה צריך לחול על כל המלאי שנמצא בסחסנים של ההתיישבות העובדת.

ס.י.

אשר לפרעון החוב, הרי שהוא צמוד למעשה פחות או

יותר למכירה.

ק. לונ:
 לא היה ערעור על כך שצריך לגבות את הכסף, השאלה היא איך להטיל על הישוב מעמסה כספית נוספת של כמה עשרות מיליונים לירות. ושמענו מפי שר האוצר שהוא מתכוון ללכת בשתי דרכים: מסי יטורים ומסי עקיפים. עכשיו אנחנו עומדים בפרשה של מסי עקיפים, והשאלה היא כיצד להטיל מסי נוספים על-מנת שהגביה תהיה אפקטיבית, שהיא תהיה יעילה מבחינה פיסקאלית. יש שני אספקטים שצריכים לדאוג, יש מגמות אינפלציוניות וצריך לשאוב את האמצעים האלה על-מנת לרטן את המגמות האינפלציוניות. אם נטיל מסי עקיפין על מצרכים חיוניים, זה יעלה את האינדקס, את השכר, ולא עשינו מאומה. אני סבור שהאוצר בחר בדרך הנאותה ביותר: משקאות חריפים, שזה אינו צורך חיוני, מינים משובחים של סיגריות וחומרי בנין.

בקשר למסי אלה, העקיפים, אי אפשר לגשת בתביעה שהמעמסה הזאת תיפול באופן שווה על כל אזרחי המדינה. במידה ששואפים צריכים לשאוף לכך שהמעמסה תיפול באופן שווה על חוגי אזרחים. בסובן זה העניין קולע לסטרה. שמענו תלונות מפי הסוחרים ומפי צור. אי אפשר לשקול את עניין המס לאור השפעתו על סטור סוויים. אם יש עניין של סיכון במס הקיבוצי, אז צריך לחפש דרכים לפתור את העניין לגופו, בדרך של אסראי מתאים. אבל אי אפשר להגיד שאת כל העניין של חומרי בנין צריך לשקול רק לאור השפעתו על המס הקיבוצי.

שאלתי מה מציעים אחרת - מס קניה על דירות או מס דירות. אנחנו יודעים מה זה הסלת מסי נוספים על רכוש. יש אמצעים שונים. לדעתי זהו הנטל המתאים ביותר. לטענת הסוחרים - אין לי הרבה מה להוסיף על מה שנאמר פה. אינני חושב שדווקא הם צריכים לסמור על הבעיה של הסובסטנס. במידה שבדרך כלל יורד ערך המטבע, פוחת כוח הקניה שלו, אז התביעה אצל חוג סוויים היא תביעה בלתי מוצדקת. לעניין הרפלסטנט לבני סוחרים אין לזה טעם. יש טעם לדאוג לכך שהמחזור לא יקטן, שהרווחים לא יקטנו. אם הוקטן המלאי, אינני יודע מה גרם לכך. עכשיו לא מחזיקים מלאי. המחזור גדול והרווחים גדולים, ואין צורך בדאגה הזאת.

הבעיה קיימת בכל מקום, ואין הכדל בין מס קיבוצי, מס סווי וכו'. דין 100 חברים בקיבוץ כדין 100 פרטים ולא יותר.

ב. לונ:
 ביחס לחלוקת עומס המסי, הנו זהה הוא בהחלט בלתי צודק. הבינותי את סר דיין כאשר אמר על איזה סוג של אבטי הישוב הוותיק שלא הגיעו עוד לדיור עצמי, ואם עכשיו אחרי שהם נמצאים בארץ כבר הרבה שנים התחילו לחשוב על בית משלהם, הרי המס החדש מרחיק את האפשרות הזאת.

בקשר עם העלאת המס בכלל על חומרי בנין, אנחנו ארץ של עליה, ובכל ארץ כזו יש עידוד לבנין. על-ידי המסי האלה הגענו לכך שבכלל אי אפשר לבנות, ואנחנו צריכים לחשוב על העליה שעתידה לבוא.

הייתי מציע לכן לשר האוצר לשנות את דעתו ולקחת את . הצו הזה חזרה.

י. בדר:
 בזמן האחרון התירוצ של האינפלציה נהפך למין מכשיר סמוציאים אותו בכל הזדמנות. אין שואלים מאין באה האינפלציה, והרי המטלה עצמה, צורות הסימון שלה, התקציבים שלה - היא עושה את האינפלציה. ואחר כך באים ואוסרים שהיא נלחט בגד האינפלציה.

ס.י.

מסי עקיפין הם רק אמצעי אנטי-אינפלציוני. כשמעלים לתזוזה חדשה, וכשמעלים מחירים מכניסים את מעגל האינפלציה

חבר הכנסת לוז רוצה לעשות הבדל בין ההון שהוא בצורה של סחורה ובין ההון בצורה של מכונות. למדנו בכלכלה החדשה שאין שום הבדל מבחינת הון בין הון חוזר ובכסי צאן ברזל. בשעת פירוק מפעל יכול להיות הבדל כזה, כי יש הבדל ביכולת של פירוק מכונות ובנינים ליכולת של פירוק סחורות שאפשר למכור אותן. אבל כל זמן שמפעל קיים, הרי באופן פיזי המלאי שלו הולך וחוזר. אבל מבחינת הכלל, הוא קבוע כמו מכונות. אין זה נכון שאפשר להקטין את המלאי באופן יותר קל מבחינת הצורך של ההון למפעל קיים אין שום הבדל בין הון חוזר לבין מכונות, ושניהם יחד מבחינת המפעל הם השקעה. כי כשיוצא מלאי ממפעל צריך להכניס מלאי אחר, וייצור המלאי הזה במסגרת של ההון זו יחידה לא פחות מוצקת וקבועה.

בקשר לחומרי בנין, בזמנו של קפלן הטנוח חומרי בנין היו פטורים מכל מכס ובלו, בטענה שצריך לעודד את הבניה. אחר כך הכנסות המכס והבלו ממוצרים מוכנים הלכו וירדו, והיה צורך בהכנסה חדשה, אז בשנת 1951 הופיעה תיאוריה חדשה: כדי לעודד השקעות יצרניות יש למנוע בניה, ובעצם גם קיים חוסר בחומרי בנין ומחסור במלט. אז כדי שהמלט הזה ילך לציבורות חשובים, וכדי שההון ילך ליצירה ולא לכניה, יש להסיל בלו על מלט מקומי ומכס על מלט מיבוא. אז חלה המהפכה, הטילו 23 לירות בלו על טובה של מלט, והתחילו להסיל מכס ובלו על עצים וברזל.

מלט לבניה, עולה היום אחרי ההעלאות 82 לירות. אז אומרים שאותו מלט הולך ליצוא ב-14 דולר. פירוש הדבר שלוקחים 55 לירות בערך יותר, זה יותר מ-200%, וזו מעמסה פיסקאלית.

אני מבקש לדעת מה המחיר הבסיסי של כל מצרך ומה המעמסה הפיסקאלית הכוללת. מבחינת הקבלן או הבנאי המחיר הוא 82 לירות, וכאשר זהו המחיר או כל הרווחים של הקבלן ושל קבלן משנה וחברת שיכון הולכים למי 82 לירות. כדאי לדעת במה השפיעה מעמסה זו על יכולת הבניה.

יש בעיה אחרת. אני רוצה לעשות חשבון של כל הסובות שעושים לנו מבחינת מה שקוראים בניה ציבורית. מה נתנה לנו הממשלה לבניה? היא נתנה לנו: לשיכון כללי 10 מיליון לירות, זה הולך לשיכון עולים, 5 מיליון לשיכון עממי והיתר לשיכון פקידים, צבא קבע, יחד - 18 מיליון לירות. לשיכון בהתיישבות 13.5 מיליון לירות. יש בזה סכום של 800 אלף לירות ליחידות גוספות בקיבוצים, אחר כך יש גם תוספת לכל צורות ההתיישבות - יחד 32 מיליון לירות.

עכשיו לפי התקציב, בלו על מלט - 15 מיליון; מכס על חומרי בנין שכולל בסכום כללי של 43 מיליון לירות זה בוודאי 10 מיליון, זה כבר 26 מיליון. פירוש הדבר שהממשלה לוקחת מהשיכון יותר מ-40 מיליון לירות, אולי 50 מיליון, ומחזירה בתקציב 32 מיליון. למה זה מביא? ליצירת טובי בניה יקרה או זולה, קשה או קלה, אולי אחרי הקמת הממשלה החדשה דבר זה ישתנה. אבל במצב הקיים היום מסלפים את כל מבנה המחירים בארץ.

בזמן האחרון העלו את הבלו על קוניאק, והסכום מגיע כעת ל-30% ממחיר הבקבוק. זהו סכום הגון. ואין אפשר להסיל על מלט 200%. מסתבר שמצאו במלט מקור הכנסה קלה. ויש עוד סיבה אחת: האינדקס. מחפשים אותם המצרכים שבמקרה לא במצאים באינדקס או שאפשר לסלק אותם. קיים יחס טבעי בין מחיר למחיר, ואם שומרים על היחס הזה יכול המסך להתפתח. כאשר אתה מקיים לחץ על חלק אחד של הגוף, אתה מפריע למחזור בריא של כוחית המסך בכל האורגניזם. ולכן על-ידי הסלה זו אין מעודדים.

אני מבקש תשובה לשאלות אלו, ורדצה שהן לא תישארו שאלות רטוריות בלבד.

ס.י.

ז. סוזיב: לגופו של ענין: קרו פה כמה דברים ושיבושים של דמת המחירים בארץ. אם להסתכל על המחירים, הרי מסנת 1944 ועד היום עלה מחיר המלט לטובה פי עשרים.

מה שמטעה אותנו הוא שאנחנו מדברים על סוחרים. היום מי שמחזיק את המלאי הם הייצרנים, הקבלנים, ועליהם אני רוצה לדבר. השיבושים ברמת המחירים במדינה גורמת להרבה תסבוכות, כל העלות הטכס והמחירים היא כאופן טבעי דורשת יותר כסף. אין עוד מכשיר אחר שאפשר לנהל את המסך, יש צ'יפים, יש שטרות, יש כל מיני פליאטיבים, אבל בסופו של דבר צריכים כסף. השיטה הזאת בה אנחנו נוקטים בזמן האחרון ונותנים לה סם ספיגה כדי להילחם באינפלציה, הרי אנחנו קצת מרמסים את עצמנו בספיגה זו. אנחנו מורידים את ערך הלירה, אנחנו מגבירים את הצורך בכסף, אני בדקתי מצב של בית-חרוטה אחד, בעל בית-החרוטה הראה לי את המאזן ונדהמתי שהוא מסלם 42% ריבית בעד כסף. שאלתי איך זה, הוא מסלם 2.5% לחודש, ואת הריבית הזאת מיד מנכים מהלוואה שנותנים לו. לכן אני חושב שכל השיטה הזאת של ספיגה ושל ההתייקרות תתנסם בנו יפה.

והאינפלציות גם בחומר בנין. אני יודע את מצב האינדקס ואין לי פתרון. התייקרות מתמדת של סחורות חיוניות שבאה מכל מיני סיבות מורידה את ערך הכסף, היא לא תקטינ את הצריכה.

אני מדבר על המלאי שנמצא בידי יצרן המחזיק בו, ולא בידי סוחר. אני קצת כופר בזה שאם מישהו הביא סחורה ושיילם עבורה סכס, והסחורה נמצאת אצלו, שאפשר לבוא אליו עוד הפעם ולהטיל עליו את ההפרש. כי פה אנחנו מסתבכים ומגיעים לפרדוקס. אני חושב שזה לא מוצדק. בתיקון שנתקבל בחוק מס קביות, שהממשלה קיבלה, אמרתי אחת מסתים: אם רוצים לגבות מהמלאי את ההפרש, אז כאשר אתם מקטינים - תחזירו. אז בחוק מופיע סעיף שאם יעלו אז יורידו, אם יורידו, אז ישלמו.

רק אתמול דיברנו על סוכר. בשטח זה קרה משהו שגם העלינו וגם הורדנו מכס. באה אלי קבוצה של יצרני גלידה, שדווקא השנה לא הצליחו בזה ביותר, הם שאלו: יש להם מלאי של סוכר שקנו ושילמו מכס גבוה, ומה יעשו עכשיו? לו היית מכניס תקנה: כשמעלים אתה דורש, וכשמורידים אתה מחזיר - היית מסתיק את רוב המבקרים.

והערה אחרונה על שימוש עצמי. אני הייתי פונה לחברי הקיבוצים והמוטבים בכקשה: הנימוק הזה שהם נתנו לנו, מה זה שימוש עצמי? פעם היה משק פרימיטיבי ובן אדם היה יוצר בעצמו. אבל המשק התפתח, ואם המלאי עכשיו נמצא בקיבוץ והם בעצמם עושים את הכל, אז אומרים על זה לא צריך להטיל. התושב העירוני איננו עושה לעצמו את הכל. אילו המדינה הייתה באה ואומרת: אנחנו מעונינים שהאזרח יעשה את הכל בעצמו, הוא יהיה בעל מלאכה בעצמו, ואם איננו רוצה - ישלם. אם המלאי נמצא בידי הסוחר, זו חלוקה בריאה של פונקציות. אז יגידו עכשיו: מפני שאני לא רוצה להחזיק מלאי, אז מופיע סוחר שמחזיק אותו בטבילי. העץ הזה בסופו של דבר הולך לצריכה שלי, ובעד זה ישלמו יותר ויותר.

אני רוצה לסיים ולומר שאנחנו נצביע נגד זה, לא נתמוך בצו ונשמור על זכותנו להביע את דעתנו במקום אחר.

א. גמר: הבירור הבוקר התחיל בכך שלשכות המסחר ביקשו לשחרר אותן מהנטל הזה. הבירור התפתח עד כדי כך שחברים מציעים לשחרר את כולנו מזה. אני רוצה לומר: יש מטרה מסויימת, ואיננו יכולים להתעלם ממנה. הדבר הזה קשור במימון הבדלתה והגברתה של העליה טצפון אפריקה, ואם חושבים שהממשלה הציעה דרך בלתי נכונה, אנחנו צריכים להציע מקור כספי אחר.

ס.י.

מבחינה עקרונית אינני יודע אם יש הבדל גדול בין
אם אתה מטיל מס על דירות מוכנות או שאתה מטיל אותו על חומרי בנין.
יודאי שאתה יכול לומר רק על דירות לוקטרים לא תגיע לאותם הסכומים
הגדולים.

ביחס לקבוצה, אינני מקבל את הערתו של שוקן.
אני רוצה לשאול: מה ההבדל אם בדפוס, הארץ מונחים לצרכי בנייה רחבה
10 קוב עץ ו-50 שקי מלט. הייתי מקבל את הדבר הזה להכדיל בין קבוצה
שמקיימת נגריה גם ליצור מחוץ למסגרת העצמית, ודבר זה צריך לחול
עליהם. אבל אם מדובר על קבוצה שמקיימת נגריה קטנה רק לצרכים עצמיים,
אינני יודע אם צריך להפלותם לרעה או לטובה.

לתביעה הקונקרטיה של הקבוצה - אינני תומך
בתביעתם, והגימוק שלי הוא פשוט. אני זוכר את שנת 1952, את שינויי
שער המטבע, ובכל המקרים האלה לא יכול לבוא בעל מחסן או בעל מלאי
ולומר שעקב שינוי המחירים הוא סבל נזקים. אני מרשה לעצמי לומר
שההיפך יכול להיות נכון, כי לא תמיד מצליח האוצר להתגבר ולהשיג את
הרישום של המלאי במלואו, ואנחנו רואים זאת כהישג אם האוצר מוסר
שהוא הגיע ל-85%-90% של הרישום. ולכן אין מקום להיענות לתביעה זו,
ואני מצביע בעד הצו הזה.

מר גפני: בענין המלאי, בצו אנחנו כוללים גם יבואנים,
קבלנים וסוחרים.

בנוגע לשימוש עצמי בכמויות קטנות, זה עוד נמצא
בדיון של היועצים המשפטיים, אבל כנראה שהבעיה אינה מעשית, כי אי
אפשר להגיע לכל האנשים הבודדים.

הוסמעה כאן הדעה למה מס קניה זה לא בדיוק. החוק
אומר שאין מטילים מס על מלאי. כשאנחנו מטילים מס קניה, מגיע המס
בעת המכירה. בזמן שבעל המלאי מוכר אותו אנחנו גובים, ולכן אין להגיד
אם זה טוב או רע.

שאלו כיצד הגביה של המס במכס. לפי המקרה
הקודם, היה הסכם של 15% במזומן תוך חודש מהטלת המלאי והיתרה תוך
שנה חודשים. לא באנו לידי הסכם שזה יהיה עם המכירה, כי זה יכול
להימשך במקרים ידועים זמן ממושך. ההסכם געשה עם כל בעלי המלאי.

במס קניה ישנו היטל גם על המלאי, אבל הוא לא
נגבה בזמן שהצו מוטל, אלא בזמן המכירה.

הטענות שהשמיעו חברי המשלחת שבגלל ההיטלים
הראשון והשני ירד המלאי, אינני חושב שהסיבה של ירידה המלאי בעוצה
בהיטלים או המסים, היום היבואן יודע שיש מי שדואג שהסחורה תבוא.
אם אין מלאי גדול בידי היבואנים, יש מלאי גדול במחסני ערובה, ולא
ההיטלים הם סגרמז לירידת המלאי.

חבר הכנסת בדר אמר שהעלינו את המסים בצורה
מופרזת על חומרי בנין וטראה על המצב. האידיאלי שהיה קיים בשנת
1949 ו-1950, שלא היו מסים על חומרי בנייה. אני מודה שזו היתה אסמט
אלה שטיפלו אז בענין ולא הטילו מסים. בזמן שטונה ברזל במכרה ב-300
לירות, כאשר ליבואן זה עלה 30 לירות, המכס לקח 3 לירות על טונה.
את המלט הלבן מכרו במשך זמן ממושך ב-600 לירות ואז לקחו רק 50 לירות
מכס.

טענו מדוע אין אנו כשאר הארצות. בארצות אחרות
אין מטילים את המכס על המלאי. ברוב הארצות אם עולה המס, יש שני
מחירים, המחיר הישן כל זמן שיש לו המלאי, והמחיר החדש על ייצור חדש.

ס.י.

טענו שקבלנים קשורים בחוזה, והעליה הזאת למעשה תשתלם על ידם ולא על-ידי הצרכן, והכוונה היא ההיסל על הצרכן ולא דווקא על הקבלן. אין לנו מספרים מדויקים לגבי המלאי, וזאת כתוצאה מאי-ההיענות של לשכות המסחר שהוציאו חוזרים לא לתת אינפורמציה עד שיהיה דיון בוועדת הכספים. אנחנו חושבים שמהברזל והעצים אנחנו נגיע ל-3/4 עד 1 מיליון לירות. מתוך זה אנחנו חושבים שאולי שלישי זה של מסרדי הממשלה, שלישי בידי ציבור היבואנים ושלישי בידי חברות גדולות.

חבר הכנסת הרצפלד טען שיש להתיעץ לפני שמטילים מס. גם חברי המשלחת אמרו זאת. לא יכולנו לשבת בפני הוועדה, באוצר ישבו ודנו בעניין זה, אולי יש לאחרים הצעות שונות, אנחנו לא מצאנו דרכים אחרות, אלא אלו שהצענו בצו. דיברו רק על חומרי בנין, אבל הכספים אינם דווקא מחומרי בנין, העלו גם את מחירי משקאות חריפים וסיגריות ועוד דברים רבים.

י. ספיר: האם היום קיים איזה מלאי שהוא משוחרר?

מר בפני: לא, יכול להיות שבעלי המלאי יטענו טענות משפטיות שאולי היו עצים המשפטיים שלנו יוכלו לענות עליהן.

ז. טרזיב: קיים חשש שלא כל המלאי שנמצא בידי אנשים נרשם. האם יכול שר האוצר להבטיח למסוד לנו דו"ח אצל מי נרשם המלאי ומסי גבו את המס, ומאיזה טעמים לא הצליחו לגבות או שיחררו?

שר האוצר ל. אשכול: כן.

היג'ר י. גורי: אני רוצה לומר לחברי הוועדה שלא צריך לנתק את הבירור הזה מבסיסו. בקשר לכך אני רוצה להזכיר לצור שיום לפני שהכנסת יצאה לפגרה היה בירור על דרכי המימון להגברת העליה מצפון אפריקה, והשאלה הזאת הובאה לוועדה בעקבות הצעתו של חבר הכנסת בר-יהודה. הוועדה הניחה על שולחן הכנסת את המסקנות. אז דובר על 40-50 אלף, בסעיף האחרון באמר שוועדת הכספים מקווה שבאופן הדחוף ביותר הממשלה והסוכנות יורונו יחד כיצד להגביר את זרם העליה מצפון אפריקה. אין כל הפתעה בפרסום הצו הזה. היה ידוע שמוכרחים למצוא מקור כסף של הכנסות כדי לממן את העליה מצפון אפריקה. אם שר האוצר היה נאלץ לדאוג למקור זה בזמן הפגרה, לא היתה לו דרך אחרת אלא להשיג את ההכנסות בדרך זו שהיא החליט עליה, ואם החליט - נדמה לי שזו היתה הדרך הטובה ביותר, באופן יחסי, להטיל את המסים הנוספים האלה על חומרי בנייה מאשר להטיל אותם על מצרכים אחרים. בזה יכולים הכל להודות. אם ישנם כאלה שמעוררים ספק אם זו הדרך הטובה ביותר ויש להם הצעות אחרות, אין זה אוסר שלא צריכים לאשר את הצו, כי ביטול הצו פירושו הפסקת מקור ההכנסה, הוצאת יסן בטרם יש חדש.

הצעתו של חבר הכנסת רובין עוד דורשת בדיקה יסודית מאוד.

על מה יטילו את המס? אמרתם שאתם לא רוצים להטיל על המס על דירות עממיות, יש דירות לוקסס, אבל צריך לדעת מה מספרן, אינני חושב שמספרן רב כל כך. כל עוד אין הצעה אחרת - מוכרחים להצביע בעד הצו הזה.

מר שוקן אמר שתפקידה של הסוכנות הוא לספק את האמצעים החסרים. עד כמה שידועים לי היחסים הכספיים בין הסוכנות והממשלה, בדרך כלל העול העיקרי מוכרח ליפול על תקציב הממשלה אם רוצים להעלות יחורים. כל מי שעומד להצביע נגד הצו הזה חייב להציע מקורות הכנסה אחרים. הם לא יוכלו לעשות זאת אלא כשנדון על התקציב.

ועדת הכספים
18.10.55

ס.י.

חייבים לחפש את הדרך הטובה ביותר כדי לממן את הסידורים, עליה ועוד.
אבל אני מסיל ספק רב אם בשלב זה מישהו יכול להציע במקום הכנסה זו
סקוד הכנסה אחר.

הערה שניה בנוגע למסלחת. במקרים שיש מחסור עצום
בחומרי לבוא אלה והמדינה מעונינת בצירובות המסחר ככל האפשר לעודד את
הזבוא הזה, נוסף על דרכים אחרות, יש מקום לרפלטמנט. השאלה היא
אם כיום המצב הוא כזה שיש מחסור עצום בחומרים ואי אפשר לייבא
אותם.

(ב) אם גורמים עוזל לאנשים או לענף מסויים,
ואני ביקשתי מהמסלחת שהיא תוכיח זאת לא רק בדברים כלליים, זה לא נעשה,
ולפני שוועדת הכספים תחליט לפצות אותם צריך להיות בטחון שנגרם להם
עוול.

(ג) צריך לדאוג לאוניורה שתיווצר אילו תחליט
ועדת הכספים לשחרר אותם מהמכס המוטל על המלאי. בדרך כלל שחרור
יוצר אוניורה בלתי ברירה, והמדיניות שלנו - של האוצר וועדת הכספים -
בשנתיים האחרונות היא להימנע ולצמצם את השחרורים, ואם באמת יש צורך
לסייע ולעודד ענפים מסויים, אז לעשות זאת בדרך של סובסידיה ולא
על-ידי שחרור. אני מסיל ספק בכך אם אנחנו יכולים לקבל את התביעה של
חברי המסלחת.

הערה שלישיית: הייתי מייעץ לוועדת הכספים לברר
את הבעיה הקשורה בקיבוצים לא בדרך עקיפין בכל פעם בצורה אחרת. זהו
בירור מקוטע, לא שלם, ואינו קולע למטרה. מר שוקן אמר שעל-ידי כך
שהקיבוצים יצרו לעצמם צורת חיים חברתית מסוימת, אין זה מבדיל אותם
במאומה מבחינת החובות המוטלות עליהם משאר אזרחי המדינה. דבר זה טעון
בדיקה, זה טעון בירור יסודי וידיעה מלאה ומקיפה על המבנה החברתי של
הקיבוץ. מכל מקום אם יש פה אפליה, אז מר שוקן היה צריך להשיב על
השאלה אם באמת צורה חברתית זו של חיים יוצרת איזה תרבות לחברה הזו
מבחינת השיכון, המזון, הלבוש וכו'. אם הצורה הזאת יוצרת יתרונות
כאלה, אז לא צריך לאגנפק להם יתרונות נוספים.

ש. זיינן:

אני רוצה להציע לאוצר סיביא לנו הצעה, לאחר
שאני ועוד חברים אמרנו כאן שזה יהיה עוול להסיל
מס דווקא על החלק שאיחר בבנין ושהוא פחות אמיד. אני מציע להביא
הצעה של הסלת מס לצרכי העליה מצפון אפריקה על כל בעלי הבתים בארץ.

י. בדר:

יש לי הערה בעקבות דבריו של מר גורי על החובה
לדאוג לעליה החדשה. יש לפני עתון מפא"י חשוב
אשר פורסם ב-6.9. במאמר זה נאמר שאין קשר בין צוויים אלה לבין
העליה ממרוקן, וסמר אשכול השתמש בעליה ממרוקן בתור תחבולת מלחמה
נגד הכנסת כדאי לשכנע אותה שתסכים לאשר צו זה הדרוש לו רק מסיבות
פיסקאליות וכדי להילחם באינפלציה. ובתור איש המחזיק בעמדה חשובה
בשורות מפא"י, אני מאמין לסר אגרון.

י. ספיר:

בקשר עם התקציב לשנת 1955/56, יש לו קשר עם
הבעיה הנדונה. עוררו פה את הקשר הזה, היתה גם
טענה כי המספרים של התקציב עלולים לפתור את אותה העליה שתגיע ארצה
עד ה-31.3.56 ללא צורך בהטלות נוספות. ההגיון מחייב שלפני שנקבל
החלטות בקשר עם ההיטלים הנוספים, נקבל תמונה מתוך התקציב עצמו.

ס. קלמר:

אני רוצה לבקש לדחות את ההצבעה על הצו עד לסבוע
הבא. פה אמרו חברים שאין לחשוש שהם נגד עליה.
הם היו רוצים שתבוא עליה מוגברת פי כמה. אני רוצה שנשמע נימוקים
לעצם הצו. הצו הוא לקוי.

ס"ט

שר האוצר ל. אשכול: אסתפק במספר הערות.

אין ספק שהצורך או ההכרח להעלות באמצע השנה את המסים ולהטיל היסלים נוספים זהו דבר בלתי נורמלי. ואני מבין היטב שלו יכולנו להמשיך כל הזמן בתלם אחד, זה היה לטובת דברים מסויימים וכלכליים רבים. אולם בשביל כך צריך שנגיע נורמלים, שהמסק, הבנין, והתפתחותם תהיה רגילה ונורמלית כמו בכל ארץ אחרת. ואין ספק שעליה כה גדולה בשביל ארץ קטנה זה בלתי נורמלי, ואין זה נכון למתוח ביקורת כזו.

אני מוכן לבוא בטרוניה לחברי ועדת הכספים אם מישהו חושב שלא צריך כסף. ולמה להביא עדות מאיזה עתון? אם יש חברים שיש להם הצעות אחרות לגיוס כספים - אני מבטיח לשבת עם כל יועצי ומומחי וללמוד. אבל לחכות לימים האחרונים, זה לא הולך בדבר עם צרכי עליה.

כמה מספטים על מי נופל עול העליה. כאשר חזרתי מארצות-הברית אמרתי שאין לי הרגשה שהעם היהודי עומד בתור ומבקש לתת עוד כסף.

מה אני סוען. היום האוכלוסיה היא מיליון ושלוש רבעי יהודים בארץ. בשביל שאוכלוסיה זו תעמוד על הרגליים ולא תתפרנס מעבודות דחק, צריך להסיע מאות מיליוני לירות. המקורות הללו של השילוסים, של מה שהיהודים בותנים, של המענק, של מלווים - אמרתי כבר שבכסף הזה אולי נגיע למשהו אם יהיה לנו מזל ושכל ויכולת ארגון. ואולי לא מספיק רק כסף, צריך פחות ספרות ופחות ניצול ופחות הברחה. אבל אם נאים ומטילים עלינו 50,000 יהודים חדשים, אני צריך לזה כסף. ואם לא אזורים בשבילם בערך כ-30,000 לירות למשפחה - לא נוכל לסדרם. חבר הכנסת ספיר יודע שהאוצר עובד בערך ב-150 מיליון לירות מינוס רזרבה שהוא הוציא לשיכון.

לבני התקציב השנתי - אני אביא אותו לכנסת.

מלה על האינדקס. אמרו פה שאני מסתמם. אנחנו במצאים במעגל קסמים אוטומלי. אתם מכירים את בוזתני העבודה הישראלים, לא איכפת להם לתת תוספות. קל מאד לבעל, עלית לתת תוספת, אבל לאן זה יזביל? ולכן אי אפשר לבטל את האינדקס, איש לא יבין זאת, אני למדתי כבר שפועלי ישראל אינם סקכלים את זה. אז אם אני מחפש דרכים איך עד כמה שאפשר לעבור בין הצרות האלה, שמא נתחזק, שמא יקרה משהו שלא קורה כל יום. יכולנו לעבור עכשיו בפחות צרות ובפחות קפיצות, ובינתיים נודע לי שאני חוטא. אני לא מקבל את החטא הזה.

כאשר אני הולך להטיל היסלים מצדיכים לתת לי כסף בשביל עליה, אין טעם שאעשה זאת על דבר שיספיע על האינדקס. לכן לפי מיטב ידיעתנו חשבנו שזה טוב.

לבני הסודיות, אני יודע שככל תוזה בזאת, בין לעליה ובין לירידה, יש מישהו שיודע. אינני יודע איך לעשות שזה לא יהיה כך.

אלו הן הערותי.

הגנר י. בנר: בדרך כלל דיון כה סמוך כמו זה של היום מחייב הצבעה. פה היו כמה חברים שביקשו לדחות את ההצבעה, כי אולי תהליכה להם הצעות אחרות. כל עוד אין הצעות אחרות אי אפשר לא לקבל את הצו הזה. אני מבקש את חבר הכנסת קלמר לא לעמוד על הצעתו לדחות את ההצבעה לשבוע הבא.

פ.י.

ועדת הכספים
18.10.55

י. ספיר:

אני רוצה להציע שההצבעה תתקיים סחר.
אני מוכן בלי להתחייב מראש לקבל כל פנישה ביחס
לתקציב לצרכים ולמקורות של הכנסה, אם יש צורך אפילו לראות אותם מראש.
שר האוצר דיבר כאן בעיקר על הגרעון של התקציב, אפשר לדון על זה,
אבל כל אחד חייב לראות תמונה מדויקת על התקציב עד 31.3.56.

לפני שלוש ארבעה שבועות היתה דרישה לכנס את ועדת
הכספים. מסיבות שונות היא לא נתכנסה.

היו"ר י. בנר:

אני מבקש את מר ספיר לקבוע לדאוג לכך שכל חומר שיש
בו כדי להועיל להביא אותו לחברי הוועדה.

ההצבעה על הצו תקינים בשבוע הבא ביום ב'.

הישיבה נסתיימה בשעה 13,45.